

Sjukdommer hos tamrein – og skrantesyken

– noen inntrykk fra formidlingsseminarer med reindrifta

UiT – Norges arktiske universitet og Veterinærinstituttet Tromsø arrangerte høsten 2016 åtte fagseminarer med reindrifftsutøvere og andre interesserte der også lokale representanter fra Mattilsynet bidro. Formålet var å formidle resultater fra forskning og kunnskap rundt aktuelle sjukdommer i reindrifta, og å gi informasjon om skrantesyken.

Av Morten Tryland, Ingebjørg H. Nymo, Berit Blomstrand, Torill Mørk, Anett K. Larsen

I kjølvannet av et treårig forskningsprosjekt ønsket vi å formidle foreløpige resultater til reineiere, og formidle kunnskap rundt sjukdommer hos tamrein, etter ønske fra reineierne. Under forberedelsene til seminarerne dukket de første tilfellene av Chronic Wasting Disease (CWD) hos villrein opp, etter hvert kalt skrantesyken. Dette førte til at lokale representanter fra Mattilsynet også ønsket å delta på seminarerne.

Etter direkte kontakt med utøvere og grundig annonsering ble seminarerne gjennomført i Valdres, Røros, Namdals- eid, Mosjøen, Lødingen, Tromsø, Karasjok og Tana. Vi ble godt mottatt alle steder, og i tillegg til inviterte reindrifftsutøvere, deltok også en rekke veterinærer og andre interesserte som ville dele erfaringer rundt sjukdommer hos rein.

Reindrifftsutøverne hadde på forhånd ønsket seg en gjennomgang av temaer som parasitter og parasittbehandling, regelverk i forbindelse med kastrering av rein, smittsom øyebetennelse, virus- og bakterie-infeksjoner og forhold rundt klimaendringer. Det var imidlertid ikke tvil om at skrantesyken hos villrein og elg allerede var godt kjent og at næringa

Figur 1. Reindrifftsseminar i et intimt møtelokale på Namdalseid. Sittende (fra venstre): reindrifftsutøver Terje Haugen, og pensjonert veterinær Jon Singaas i samtale reindrifftsutøver Arne Holtan. Stående: Ingebjørg H. Nymo (UiT), Berit Marie Blomstrand (VI Tromsø) og Morten Tryland (UiT). Prosjektet ble finansiert av Reindriftens utviklingsfond.

frykter at denne nye sjukdommen skal komme inn i tamreinflokkene, og kanskje endre grunnlaget for reindrift for godt.

Skrantesyken fikk derfor stor oppmerksomhet, spesielt i Valdres, der tamreinflokkene beiter inntil villreinområdene i Norfjella hvor de tre CWD-positive

reinsdyra er påvist, og på Røros, der enkelte reineiere har beitedyr i områdene i Selbu hvor de to CWD-positive elgene er funnet. På Røros hadde også et 20-talls svenske reineiere møtt opp. Også i Finnmark, der rundt 70 % av tamreinen i Norge befinner seg, var det stor bekymring for den nye prion-sjukdommen hos hjortedyr.

Hvordan vil skrantesjuken kunne påvirke reindriften hvis smitten etablerer seg hos tamrein? Erfaringene fra Nord-Amerika bygger på rundt 40 år med sjukdommen i ulike hjortedyr-arter, men den er så langt ikke påvist hos rein/caribou. Siden det i tillegg er tegn som tyder på at prioner funnet hos elg i Selbu er av en annen karakter enn de som er funnet hos villrein og i Nord-Amerika, er det ikke gitt at all erfaring fra Nord-Amerika er overførbart til norske forhold. Men hvis sjukdommen etablerer seg i tamreinflokkene vil det være nærmest umulig å bli kvitt den og den vil kunne endre reindriften slik vi kjenner den i dag. CWD gir nedsatt produksjon, og tiltak for å begrense spredning vil i stor grad kunne påvirke beitebruk og transport av livdyr, siden CWD-prionene spres ved flytting av smittede dyr. Videre kan en slik smitte føre til slakting av yngre dyr, og dermed påvirke flokksammenstillingen.

Reindriften i Norge er tuftet på omlag 211 600 tamrein (2014-2015) med reinbeiter i 140 av landets kommuner, og det slaktes rundt 75 000 dyr årlig, noe som utgjør cirka 1 748 tonn kjøtt. I en spørreundersøkelse (2010) om tilgang på dyrlegehjelp i reindriften svarte over 40 % av reindriftsutøverne at de ikke forventet å få hjelp av dyrlege når de trenger det. Bak svarene kan det ligge mange ulike forhold, som at veterinærer ikke ønsker å bistå reineiere, eller at veterinærer ikke føler at de har nok kunnskap om sjukdommer hos rein. Uansett er dette en tilbakemelding som vi som yrkesgruppe bør notere oss.

Det er åpenbart for oss, etter denne "temperaturmålingen" i reindriften-Norge, at det er viktig at norske veterinærer fortsatt engasjerer seg i problemstillinger knyttet til tamrein og reindrift. ■

VETERINÆRFORENINGEN PÅ FACEBOOK

- Lik oss og hold deg oppdatert
- Siden oppdateres jevnlig
- Si din mening og del med andre

www.facebook.com/vetnett